

ปราชญ์เกษตร ของแผ่นดิน พ.ศ. 2561

นายสุธรรม จินทร์อ่อน
ปราชญ์เกษตรของแผ่นดิน
สาขาปราชญ์เกษตรเศรษฐกิจพอเพียง

นายเสถียร มาเจริญรุ่งเรือง
ปราชญ์เกษตรของแผ่นดิน
สาขาปราชญ์เกษตรดีเด่น

นายกตุกตร แซ่เอี่ยม
ปราชญ์เกษตรของแผ่นดิน
สาขาปราชญ์เกษตรผู้นำชุมชนและเครือข่าย

กองนโยบายเทคโนโลยีเพื่อการเกษตรและเกษตรกรรมยั่งยืน
สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

คำนำ

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เห็นสมควรให้การยกย่องและเชิดชูเกียรติแก่ผู้ทรงภูมิปัญญาด้านการเกษตรในสาขาต่าง ๆ ซึ่งเป็นผู้ที่มีคุณความดี มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ สมควรเป็นปราชญ์เกษตรของแผ่นดิน จึงกำหนดให้มีการสรรหาและแต่งตั้งบุคคลให้เป็นปราชญ์เกษตรของแผ่นดินจำนวน 4 สาขา ประกอบด้วย ปราชญ์เกษตรผู้ทรงภูมิปัญญาและมีคุณูปการต่อภาคการเกษตรไทย ปราชญ์เกษตรเศรษฐกิจพอเพียง ปราชญ์เกษตรดีเด่น และปราชญ์เกษตรผู้นำชุมชนและเครือข่าย เพื่อให้ได้รับสวัสดิการและสนับสนุนให้มีการถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์และความสามารถสู่สังคม

ในปี พ.ศ. 2561 กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้ทำการสรรหาและแต่งตั้งบุคคลให้เป็นปราชญ์เกษตรของแผ่นดินใน 3 สาขา ประกอบด้วย **นายสุธรรม จันทร์อ่อน** เป็นปราชญ์เกษตรของแผ่นดินสาขาปราชญ์เกษตรเศรษฐกิจพอเพียง **นายเสถียร มาเจริญรุ่งเรือง** เป็นปราชญ์เกษตรของแผ่นดินสาขาปราชญ์เกษตรดีเด่น และ **นายกฤตกร แซ่เอี้ยบ** เป็นปราชญ์เกษตรของแผ่นดินสาขาปราชญ์เกษตรผู้นำชุมชนและเครือข่าย และปราชญ์เกษตรของแผ่นดินทั้ง 3 ท่าน ได้เข้ารับพระราชทานโล่รางวัลในงานพระราชพิธีพืชมงคลจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ ประจำปี 2561

กองนโยบายเทคโนโลยีเพื่อการเกษตรและเกษตรกรรมยั่งยืน สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จึงได้จัดทำหนังสือ “**ปราชญ์เกษตรของแผ่นดิน พ.ศ. 2561**” โดยได้รวบรวมข้อมูลประสบการณ์ในการดำเนินชีวิต การประกอบอาชีพ ผลงานที่สร้างคุณประโยชน์และการขยายผลงานของปราชญ์เกษตรของแผ่นดินแต่ละท่าน เพื่อเผยแพร่ข้อมูลความรู้ที่เป็นประโยชน์ในการดำรงตนและการประกอบอาชีพตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง แก่ผู้ที่สนใจโดยทั่วไป และขอขอบคุณผู้เกี่ยวข้องในการสนับสนุนข้อมูลและอำนวยความสะดวกในการสรรหาปราชญ์เกษตรของแผ่นดินในปี พ.ศ. 2561 ให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ด้วยดี

ปราชญ์เกษตร
ของแผ่นดิน

นายสุธรรม จินทร์อ่อน

ปราชญ์เกษตรของแผ่นดิน

สาขาปราชญ์เกษตรเศรษฐกิจพอเพียง

ปราชญ์เกษตรของแผ่นดิน

สาขาปราชญ์เกษตรเศรษฐกิจพอเพียง

นายสุธรรม จันทร์อ่อน

อายุ 61 ปี

การศึกษา ปริญญาตรี ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาพัฒนาชุมชน
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

สถานภาพ สมรส มี บุตร-ธิดา รวม 3 คน บุตร 2 คน ธิดา 1 คน

ที่อยู่ บ้านเลขที่ 54 หมู่ที่ 10 บ้านปลักไม้ลาย
ตำบลทุ่งขวาง อำเภอกำแพงแสน
จังหวัดนครปฐม 73140

โทรศัพท์ 081-384-5352

อาชีพ เกษตรกร

รางวัล หรือประกาศเกียรติคุณที่ได้รับ

- ปราชญ์เกษตรของแผ่นดิน สาขาปราชญ์เกษตรเศรษฐกิจพอเพียง ปี 2561
- รางวัลเกษตรกรดีเด่นแห่งชาติ สาขาบัญชีฟาร์ม ปี 2553
- รางวัลหมอดินอาสาดีเด่น กรมพัฒนาที่ดิน ปี 2554
- โล่เกียรติคุณเกษตรกรผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ดีเด่น กรมปศุสัตว์ ปี 2554
- รางวัลเกษตรกรสมาชิกดีเด่น ระดับจังหวัด สภาเกษตรกรแห่งชาติ ปี 2557

ปราชญ์เกษตร ของแผ่นดิน

- โล่เกียรติคุณ ภูมิปัญญาดีเด่น สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ปี 2553
- รางวัลครูบัญชีดีเด่น กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ ปี 2553

ชีวิตที่พอเพียง

นายสุธรรม จันทร์อ่อน เคยเป็นผู้ทำการเกษตรแบบธรรมชาติ โดยเฉพาะปลูกพืชผักตามฤดูกาล และหันมาปรับเปลี่ยนเป็นการเพาะปลูกแบบเกษตรเชิงเดี่ยว ตามคำเชิญชวนของบริษัทเอกชน โดยปลูกฝ้าย ปลูกอ้อย เลี้ยงกุ้งก้ามกราม ปลูกหน่อไม้ฝรั่ง ซึ่งสร้างรายได้ดีในช่วงแรกแต่สุดท้ายเกิดมีหนี้สิน เนื่องจากกิจกรรมทางการเกษตรแต่ละอย่างมีต้นทุนที่สูง ประกอบกับในกระบวนการผลิตยังมีการใช้สารเคมีในปริมาณสูง เพื่อให้ได้ผลผลิตจำนวนมากและมีคุณภาพ ส่งผลให้มีสุขภาพไม่ดี จึงหันกลับมายึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยทำการเกษตรแบบอินทรีย์ มีการทำบัญชีครัวเรือนและบัญชีต้นทุนเพื่อวิเคราะห์ตนเอง จนสามารถปลดหนี้สิน

ได้สำเร็จ และดำเนินชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นระยะเวลา 17 ปี สามารถเป็นแบบอย่างแก่ผู้อื่น โดยปัจจุบันดำเนินกิจกรรมทางการเกษตร บนพื้นที่ 17 ไร่ ประกอบด้วย การปลูกข้าว การปลูกพืชผักผสมผสาน ไม้ผล ไม้ยืนต้น พืชสมุนไพร การเลี้ยงไก่ เป็ด ปลา กุ้งก้ามแดง ทำการผลิต ปุ๋ยหมักชีวภาพ น้ำหมักชีวภาพ และโรงสีข้าว ผลผลิตทางการเกษตรได้รับการรับรองมาตรฐานเกษตรปลอดภัย GAP และมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ ของ IFOAM, Organic Thailand และ PGS (การรับรองเกษตรอินทรีย์ แบบมีส่วนร่วม) นอกจากนี้ยังมีการวางแผนและจัดการผลผลิตตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ จึงทำให้ไม่มีปัญหาในเรื่องของตลาด เนื่องจากผลผลิตได้รับการรับรองมาตรฐาน ส่งผลให้มีตลาดที่แน่นอนในการรับซื้อผลผลิต และเพิ่มอำนาจในการเจรจาต่อรองด้านราคาของผลผลิต รวมทั้งมีการสร้างมูลค่าเพิ่มของผลผลิตโดยการแปรรูปอีกทางด้วย

ปรากฏการณ์เกษตร ของแผ่นดิน

นายสุธรรม เห็นว่าการทำบัญชีเป็นหัวใจสำคัญของการดำเนินชีวิต เพราะการรู้บัญชี ทำให้รู้ต้นทุน รู้อนาคต สามารถนำมาใช้ประโยชน์ ในการวางแผนชีวิต การลงทุน การผลิต การสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้า “ถ้าเราทำบัญชี เราจะรู้ทันทีเลยว่ารายจ่ายที่เราใช้ไป และสิ่งที่เราใช้ไป เป็นเพราะเพื่อยังชีพ หรือเป็นเพราะเพื่อเราอยากอวด หรือฟุ่มเฟือย เราจะรู้ทันที ถ้าเรามีวิธีคิด มีอุปกรณ์มีเครื่องมือ มีการทำบัญชี และวิเคราะห์ ตัวเองได้ นั่นหมายถึง เรามีภูมิคุ้มกันป้องกันตัวเอง เราจะไม่หลงในความโลภ ความอยากได้ หรือหลงในกระแสต่าง ๆ และนี่คือสิ่งที่อยู่ในหลักของปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงนั่นเอง”

นายสุธรรม ได้นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการประกอบ อาชีพเกษตรกร โดยทำการเกษตรให้เหมาะสมพอเพียงกับศักยภาพแรงงาน ภายในครอบครัว จัดสรรงานให้เป็นระบบและเป็นลำดับการปฏิบัติงาน ในแต่ละวัน วางแผนชีวิตและการใช้จ่ายให้เหมาะสมกับรายได้ ลดรายจ่าย ที่ไม่จำเป็น ใช้วัสดุเหลือใช้ด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น วางแผนการใช้พื้นที่และ

การใช้น้ำในการเกษตรให้เหมาะสมพอดีต่อบัจจัยการผลิตในแต่ละด้าน รวมถึงการใช้เหตุและผลจากอดีตมาเป็นประสบการณ์และปรับใช้ในการดำเนินชีวิต โดยมีการบันทึกข้อมูลสรุปเป็นสถิติเพื่อนำมาใช้เป็นแผนในอนาคตอย่างสม่ำเสมอ มีการประเมินผล การปรับปรุงแก้ไขแผนอย่างต่อเนื่องเพื่อปรับให้มีความเหมาะสม อีกทั้งนำภูมิปัญญาท้องถิ่น ประสบการณ์ในการประกอบอาชีพ และการดำรงชีวิตมาใช้ผสมผสานกับ วิชาการ เทคโนโลยีใหม่ ๆ ในการวางแผนอาชีพ วางแผนการผลิต วางแผนชีวิต และเตรียมพร้อมในการป้องกันปัญหาในการประกอบอาชีพที่อาจเกิดขึ้น

นายสุธรรม หมั่นศึกษาหาข้อมูลเพิ่มเติมตลอดเวลา และหมั่นสังเกต ทำการศึกษาวิจัยในอาชีพและมีการพัฒนาในทุกด้าน เช่น ลดต้นทุน เพิ่มผลผลิต พัฒนารูปแบบการผลิต พัฒนาคุณภาพ และมีการเรียนรู้ สิ่งใหม่ ๆ เสมอ เช่น การผสมพันธุ์มะละกอจนเกิดมะละกอพันธุ์ปลักไม้ลาย การเลี้ยงไก่ไข่ในแปลงไม้ ปลูกผักผสม 9 ชนิด และการปลูกผักในถุงเพาะชำ หรืออุปกรณ์ใกล้เคียง นำมาใช้ให้เกิดประโยชน์เพื่อลดและประหยัดพื้นที่ ในการเพาะปลูก อีกทั้งยังเป็นผู้ดำเนินชีวิตโดยยึดหลักการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม สร้างระบบนิเวศให้สมบูรณ์ เพื่อสร้างความสมดุลทางธรรมชาติและเอื้อให้ ถ่ายทอดความรู้ประสบการณ์ตลอดจนแนวคิดให้กับทุกคนที่เดือดร้อน เพื่อให้นำไปปรับใช้อย่างเหมาะสมจนมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นต่อไป

ผลงานสร้างคุณประโยชน์

นายสุธรรม เป็นผู้คิดค้นวิธีดำเนินการกิจกรรมการเกษตรตามหลักการพึ่งพาตนเองในการดำเนินกิจกรรมทางการเกษตร โดยความรู้และภูมิปัญญาทำการทดลองปฏิบัติจนเกิดผล และได้ถ่ายทอดเผยแพร่ข้อมูลแก่เกษตรกรและผู้สนใจ เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ ทำให้ผู้นำความรู้ไปปฏิบัติสามารถดำเนินกิจกรรมทางการเกษตรแบบพึ่งพาตนเองได้ โดยมีผลงานที่สร้างคุณประโยชน์โดดเด่นหลากหลาย เช่น การนำเมล็ดพันธุ์มะละกอจากต่างประเทศมาผสมกับมะละกอพื้นบ้านของไทย จนได้มะละกอพันธุ์ปลักไม้ลายหรือชื่อทางการค้า คือ มะละกอพันธุ์ฮอลแลนด์ ในปัจจุบันสามารถขยายพื้นที่การปลูกทั่วประเทศทำให้เกิดรายได้ทางเศรษฐกิจอย่างกว้างขวาง การปลูกผักผสม 9 ชนิด ในแปลงเดียว โดยเน้นการปลูกผักที่มีอายุไล่เลี่ยกัน สามารถดูแลพึ่งพากันได้ เพื่อลดการใช้น้ำในแปลงปลูก ป้องกันแมลงศัตรูพืชได้โดยธรรมชาติ คิดค้นวิธีการเลี้ยงไก่อินทรีย์ โดยวิธีเลี้ยงปล่อยในแปลงไม้ให้หากินตามธรรมชาติ ซึ่งเป็นการได้ประโยชน์ร่วมกันระหว่างต้นไม้และไก่ และเน้นผลิตอาหารปลอดภัยเพื่อการบริโภค ทำให้ลดความเสี่ยงของการเกิดโรค สุขภาพร่างกายแข็งแรง มีต้นทุนอาชีพที่ต่ำลง มีการวางแผนการผลิตจากการวิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง เกษตรกรปรับเปลี่ยนจากการปลูกขายมาเป็นผู้บริโภคเองเป็นลำดับแรก เหลือแบ่งปันและจำหน่าย จำหน่ายผลผลิตที่แปรรูปแล้ว ทำให้เกิดการสร้างแรงงานและผลผลิตที่มีมูลค่าเพิ่ม ลดการนำเข้าปัจจัยการผลิตภายนอก และยังมีผลงานในการรวมกลุ่มและสร้างเครือข่าย การจัดการและจำหน่ายสินค้าเกษตรทั้งในระดับชุมชนและจังหวัดต่าง ๆ ที่ช่วยแก้ไขปัญหาด้านการตลาดให้กับกลุ่มต่าง ๆ ด้วย

การขยายผลงาน

นายสุธรรม สร้างตนเองจนประสบผลสำเร็จ และพัฒนาจนสามารถเป็นแบบอย่างให้ผู้อื่นนำไปปฏิบัติ โดยจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ชุมชนปลักไม้ลาย เพื่อเป็นที่ศึกษาดูงานของเกษตรกร นักเรียน นักศึกษา และผู้ที่สนใจทั้งในและต่างประเทศ อาทิ ประเทศกัมพูชา ประเทศพม่า ประเทศลาว และประเทศภูฏาน โดยเฉพาะในประเทศกัมพูชาและประเทศลาว ได้เดินทางไปเป็นที่ปรึกษาในการเปิดศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง นอกจากนี้ยังได้รับเชิญเป็นอาจารย์พิเศษและมีการทำวิจัยร่วมกันในสถาบันการศึกษาต่าง ๆ และยังมีการเผยแพร่ทั้งในหนังสือพิมพ์ วารสาร นิตยสาร วิทยุ และโทรทัศน์ อย่างแพร่หลาย

การสร้างกลุ่ม/เครือข่าย

นายสุธรรม เป็นผู้ริเริ่มรวมกลุ่มเกษตรกร โดยแบ่งออกเป็นสองกลุ่มหลัก ๆ คือ กลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ และกลุ่มเกษตรปลอดสารพิษ (อยู่ในระยะปรับเปลี่ยนเป็นกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์) ประกอบด้วย เกษตรกรในพื้นที่ 4 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดนครปฐม จังหวัดกาญจนบุรี จังหวัดราชบุรี และจังหวัดสุพรรณบุรี และยังมีการทำงานร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลในเรื่อง

การส่งเสริมการทำเกษตรอินทรีย์ในพื้นที่ โดยใช้พื้นที่ศูนย์เป็นแหล่งรวบรวม และจัดจำหน่ายผลผลิตของกลุ่มและเครือข่ายผู้ตลาดชุมชน โรงพยาบาล ห้างสรรพสินค้าและโรงแรม นอกจากนี้ยังมีการรวมกลุ่มต่าง ๆ อาทิ กลุ่มผู้ปลูกผักขาว ชมรมครูบัญชี หมอดินอาสา ฯลฯ ขยายเครือข่ายจากรดับท้องถิ่นเป็นระดับอำเภอ ระดับจังหวัด และภูมิภาค

องค์ความรู้ที่โดดเด่น

ปรับปรุงมะละกอพันธุ์ปลักไม้ลาย

มะละกอพันธุ์ปลักไม้ลาย เป็นมะละกอที่มีการผสมข้ามสายพันธุ์ ระหว่างสายพันธุ์พื้นเมืองของประเทศเม็กซิโก “พันธุ์เรด มาร์ทาดอร์ (Red Matador)” นำมาผสมกับมะละกอสายพันธุ์ในประเทศไทย “พันธุ์แขกดำ” จนประสบความสำเร็จได้มะละกอ “พันธุ์ปลักไม้ลาย” ซึ่งมีลักษณะผลที่ไม่ยาวเหมือนพันธุ์แขกดำ มีรูปร่างกะทัดรัด มีความหวานและอร่อยเหมือนพันธุ์เรด มาร์ทาดอร์ สำหรับชื่อของมะละกอ “พันธุ์ปลักไม้ลาย” เป็นการตั้งชื่อตามชื่อของ “วัดปลักไม้ลาย” ซึ่งเป็นวัดที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ใกล้บ้าน และต่อมาเพื่อเหตุผลทางการค้า จึงเปลี่ยนชื่อเป็น มะละกอ “พันธุ์ฮอลแลนด์” และเรียกติดปากมาจนถึงทุกวันนี้ (เรียกตามแหล่งที่ได้เมล็ดพันธุ์มะละกอเรด มาร์ทาดอร์ จากประเทศฮอลแลนด์)

1) ขั้นตอนการผสมพันธุ์

1. ตัดกลีบดอกและเกสรตัวผู้ (ระยะดอกตูม) ของดอกมะละกอพันธุ์เรด มาร์ทาดอร์ (Red Matador) ทั้ง และใช้กระดาษห่อให้มิดชิดกันแมลงมาผสมเกสร

2. นำฟูกันเขี่ยเกสรตัวผู้ของดอกมะละกอพันธุ์แขกดำ แล้วนำมาป้ายปลายกลีบดอกตัวเมียของมะละกอพันธุ์เรด มาร์ทาดอร์ (Red Matador) และใช้กระดาษห่อดอกที่ผสมแล้วให้มิดชิด

3. ทิ้งไว้ 1 อาทิตย์ หากดอกไม่ร่วง แสดงว่าประสบความสำเร็จจะติดผล

4. เมื่อได้ผลมะละกอ ให้นำเมล็ดที่ได้ไปเพาะจะได้ลูกผสมออกมา

5. นำผลที่ได้จากต้นลูกผสมมาคัดลักษณะที่ต้องการ โดยคัดเลือกผลมะละกอที่มีลักษณะแสดงสายพันธุ์ทั้งสองสายพันธุ์อย่างชัดเจน (ไม่เลือกผลมะละกอที่มีลักษณะเด่นไปทางสายพันธุ์ใด สายพันธุ์หนึ่ง)

6. นำเมล็ดพันธุ์ที่ได้จากผลมะละกอที่คัดเลือกแล้วไปเพาะปลูกและคัดเลือกซ้ำแบบเดิมจนได้ลักษณะลูกผสมที่นิ่งแล้ว ซึ่งทำการเพาะ 3 รอบ ใช้เวลา 2 ปี ก็จะได้มะละกอพันธุ์ปลักไม้ลายสายพันธุ์แท้

2) วิธีการปลูก 2 วิธี

1. **ปลูกในพื้นราบ** ให้ยกร่องแบบร่องผัก กลางร่องให้ทำหลุมแบบหลังเต่า แล้วนำมะละกอมาปลูกแนวสันกลางร่อง หลุมปลูกให้มีความลึกพอประมาณ หลังจากนั้นใช้ปุ๋ยคอก หรือปุ๋ยหมักรองก้นหลุม คลุกเคล้าให้เข้ากับดิน เสร็จจึงนำต้นกล้ามาลงปลูก เวลากลบดินควรกลบให้เท่ากับระดับของถุงเพาะ ห้ามใช้ดินสุ่มโคนกล้าโดยเด็ดขาด เพราะจะทำให้ต้นกล้าตายได้

2. **ปลูกพื้นร่องสวน** สามารถปลูกได้ 2 วิธี คือ ถ้ำร่องสวนแคบจะปลูกกลางร่องได้ 1 แถว ถ้ำร่องสวนกว้างจะปลูกได้ 2 แถว สำหรับการลงปลูก

ด้วยต้นกล้าก็ทำแบบเดียวกับการปลูกในพื้นที่ราบ และข้อสำคัญคือ การกลบดินควรให้เท่าระดับดินในถุงเพาะ ไม่ควรใช้ดินผสมโคนต้นกล้า

หลังลงปลูกควรดูแลรักษาการให้น้ำที่ไม่ขึ้นแฉะมากเกินไป ให้ดินมีความชุ่มชื้นพอดีทั่วทั้งแปลง

การบำรุงต้น ด้วยวิธีใส่ปุ๋ยจะเน้นในส่วนของปุ๋ยธรรมชาติเป็นหลัก โดยเฉพาะปุ๋ยคอกและปุ๋ยหมัก สามารถใส่ได้บ่อยครั้ง ประมาณเดือนละ 2-3 ครั้ง โดยหว่านรอบ ๆ โคนต้น ควรจำไว้เสมอว่า เมื่อใส่ปุ๋ยทุกครั้งควรรดน้ำให้ชุ่มชื้นอยู่เสมอ เพื่อให้ปุ๋ยละลายลงไปในดิน ถ้าปุ๋ยไม่ละลายลงไปในดินการที่เราใส่ปุ๋ยลงไปเท่าไรก็จะได้ไม่ผล หรือได้ผลช้า ต้นมะละกออาจจะชะงักการเจริญเติบโตได้ ซึ่งเป็นผลพวงที่ต่อเนื่องกัน

การกำจัดวัชพืช ในช่วงระยะแรกต้นกล้ายังเล็ก ควรใช้แรงงานคนในการถอนทิ้ง ไม่ควรใช้จอบถากไถโค่นต้น เพราะจะทำให้ระบบรากเน่าเสียหาย เมื่อต้นอายุได้ 2-3 เดือน ลำต้นมีความสูง 50-70 เซนติเมตร และมีทรงพุ่มกว้างประมาณ 1 เมตร ควรที่จะกำจัดวัชพืชออกให้หมด เพราะวัชพืชนั้นจะเป็นตัวแย่งปุ๋ยและธาตุอาหารในดิน และแม้ว่ามะละกอจะมีการเจริญเติบโตมากขึ้น การกำจัดวัชพืชก็ควรใช้แรงคนเพื่อป้องกันจอบถากพลาดไปถูกรากของต้นมะละกอ ทำให้เกิดแผลและเชื้อราจะเข้ามาทางรากได้ง่าย หรือมีอีกวิธี คือ ก่อนที่จะลงปลูกให้นำพลาสติกดำมาคลุมไว้บนแปลงเพื่อป้องกันการเกิดวัชพืช แต่วิธีนี้ทำให้สิ้นเปลืองงบประมาณการลงทุนเพิ่มขึ้น แต่ก็คุ้มค่าเช่นกัน

3) วิธีเก็บผลผลิต

มะละกอพันธุ์ปลักไม้ลาย เมื่ออายุได้ 7 เดือน จะเริ่มให้ผลแก่ทยอย ๆ กันไป โดยสามารถเก็บเกี่ยวผลผลิตได้เรื่อย ๆ มะละกอจะมีอายุยืนยาวมาก หรือน้อยขึ้นอยู่กับ การดูแลรักษา โดยทั่วไปนิยมเก็บเกี่ยวผลจนอายุประมาณ 2 ปี จึงปลูกใหม่ ผลผลิตจะได้ประมาณ 5-8 ตัน ต่อไร่

การปลูกผัก 9 ชนิด ในแปลงเดียวกัน

นายสุธรรม ดัดแปลงพื้นที่ปลูกผัก 9 ชนิด ในแปลงเดียวกัน โดยเน้นพืชผักที่มีอายุใกล้เคียงกัน และดูแลซึ่งกันและกัน เช่น ผักกาด คื่นช่าย ผักโขม มะเขือ ข้าวโพดอ่อน โดยปลูกพืชสมุนไพรร่วมด้วย อาทิ สะเดา โหระพา ตะไคร้ ใบมะกรูด เป็นต้น เพื่อเป็นการป้องกันโรคและแมลงมารบกวนแทนการใช้สารเคมี ยาปราบศัตรูพืช

1) การวางแผนการปลูก

1. เตรียมแปลง 4 – 5 แปลง
2. เพาะปลูกทีละ 1 แปลง ห่างกันประมาณเดือนละ 1 แปลง (ระยะเก็บเกี่ยวจะพอดีรอบจนรอบ ทำให้มีผลผลิตอย่างต่อเนื่อง)

2) ขั้นตอน

1. เตรียมดิน, ไถพรวน, ย่อยดิน, ใส่ปุ๋ยหมักคอกมูลคูลำลงในดิน
2. เตรียมเมล็ดพันธุ์ 9 ชนิด ควรเลือกพืชที่สามารถปลูกร่วมกันได้

เหลือเวลาการเจริญเติบโตและการเก็บเกี่ยว เช่น

พืชอายุสั้น ได้แก่ ผักโขม กวางตุ้ง คื่นช่าย ผักชีไทย ผักชีลาว ฯลฯ

พืชอายุกลาง ได้แก่ กะเพรา โหระพา ฯลฯ

พืชอายุยาว ได้แก่ มะเขือเปาะ มะเขือพวง มะเขือยาว ฯลฯ

3) วิธีการเพาะปลูก

1. นำเมล็ดพันธุ์ทั้งหมดมาคลุกเคล้ารวมกัน แล้วนำไปหว่านในแปลงที่เตรียมดินไว้ จากนั้นคลุมเมล็ดด้วยกลบ ฟางข้าว หรือหญ้าคา
2. รดน้ำ เช้า - เย็น

3. การใส่ปุ๋ย

- ใส่ครั้งที่ 1 ตอนเตรียมดิน
- ใส่ครั้งที่ 2 หลังจากเก็บเกี่ยวพีชอายุสั้น
- ใส่ครั้งที่ 3 หลังจากเก็บเกี่ยวพีชอายุกลาง
- ใส่ครั้งที่ 4 หลังจากเก็บเกี่ยวพีชอายุยาวรอบแรก
(พีชอายุยาวใส่ปุ๋ยประมาณ 2 ครั้ง)

4) การดูแลรักษา

หมั่นตรวจแปลง หากมีแมลงรบกวนให้ใช้สารชีวภาพ ควบคุมแมลงอย่างต่อเนื่อง

5) การเก็บเกี่ยว

1. การเก็บเกี่ยวพีชอายุสั้น ผักโขม กวางตุ้ง อายุประมาณ 30 – 40 วัน ค่ะน้า ผักชี อายุประมาณ 60 วัน
2. การเก็บเกี่ยวพีชอายุกลาง กะเพรา โหระพา อายุประมาณ 80 – 90 วัน
3. การเก็บเกี่ยวพีชอายุยาว มะเขือเปราะ มะเขือยาว อายุมากกว่า 90 วันขึ้นไป (อยู่ได้ 7 – 8 เดือน) มะเขือพวง อายุประมาณ 1 ปี

แผนที่ศูนย์เรียนรู้ปราชญ์เกษตร

สถานที่ติดต่อ

ที่อยู่ 54 หมู่ที่ 10 บ้านปลักไม้ลาย ตำบลทุ่งขวาง
อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม 73140

โทรศัพท์ 081-384-5352

ปราชญ์เกษตร
ของแผ่นดิน

นายเสถียร มาเจริญรุ่งเรือง
ปราชญ์เกษตรของแผ่นดิน
สาขาปราชญ์เกษตรดีเด่น

ปราชญ์เกษตรของแผ่นดิน

สาขาปราชญ์เกษตรดีเด่น

นายเสถียร มาเจริญรุ่งเรือง

อายุ 69 ปี

การศึกษา ปริญญาตรี บริหารธุรกิจบัณฑิต
สาขาบริหารทรัพยากรมนุษย์

สถานภาพ สมรส มี บุตร-ธิดา รวม 5 คน บุตร 3 คน ธิดา 2 คน
ที่อยู่ บ้านเลขที่ 378 บ้านด่านมะขามเตี้ย หมู่ที่ 1
ตำบลด่านมะขามเตี้ย อำเภอด่านมะขามเตี้ย
จังหวัดกาญจนบุรี 71260

โทรศัพท์ 085-685-2399

อาชีพ เกษตรกร (ทำไร่)

รางวัล หรือประกาศเกียรติคุณที่ได้รับ

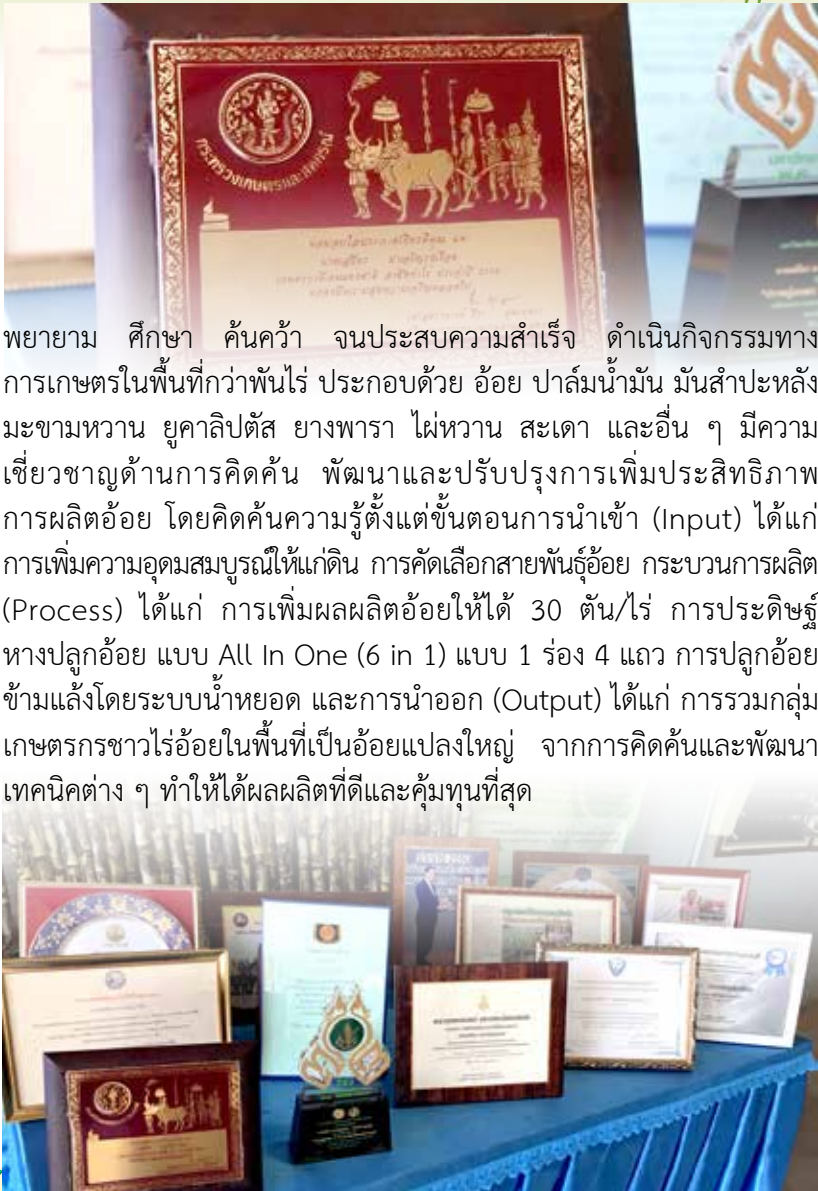
- ปราชญ์เกษตรของแผ่นดิน สาขาปราชญ์เกษตรดีเด่น ปี 2561
- รางวัลปราชญ์เกษตร 72 ปี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ปี 2557
- รางวัลเกษตรกรดีเด่น สาขาอาชีพทำไร่ ระดับเขต สำนักส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร เขตที่ 2 ปี 2559
- เกษตรกรดีเด่นแห่งชาติ สาขาอาชีพทำไร่ ปี 2550

ชีวิตที่พอเพียง

นายเสถียร มาเจริญรุ่งเรือง เริ่มช่วยครอบครัวทำไร่อ้อย ตั้งแต่อายุ 8 ขวบ และมีประสบการณ์ทำงานในโรงกลึงเหล็ก จึงทำให้มีความรู้เรื่องเครื่องจักรสามารถคิดค้นประดิษฐ์ทางปลูกอ้อยด้วยตนเอง เป็นผู้มีความเพียร

ปราชญ์เกษตร ของแผ่นดิน

พยายาม ศึกษา ค้นคว้า จนประสบความสำเร็จ ดำเนินกิจกรรมทางการเกษตรในพื้นที่กว่าพันไร่ ประกอบด้วย อ้อย ปาล์ม น้ำมัน สำปะหลัง มะขามหวาน ยูคาลิปตัส ยางพารา ไม้หวาน สะเดา และอื่น ๆ มีความเชี่ยวชาญด้านการคิดค้น พัฒนาและปรับปรุงการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตอ้อย โดยคิดค้นความรู้ตั้งแต่ขั้นตอนการนำเข้า (Input) ได้แก่ การเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ให้เกิดขึ้น การคัดเลือกสายพันธุ์อ้อย กระบวนการผลิต (Process) ได้แก่ การเพิ่มผลผลิตอ้อยให้ได้ 30 ตัน/ไร่ การประดิษฐ์ทางปลูกอ้อย แบบ All In One (6 in 1) แบบ 1 ร่อง 4 แถว การปลูกอ้อยข้ามแล้งโดยระบบน้ำหยอด และการนำออก (Output) ได้แก่ การรวมกลุ่มเกษตรกรชาวไร่อ้อยในพื้นที่เป็นอ้อยแปลงใหญ่ จากการคิดค้นและพัฒนาเทคนิคต่าง ๆ ทำให้ได้ผลผลิตที่ดีและคุ้มค่าที่สุด

นายเสถียร ทำการเกษตรแบบพึ่งพาตนเอง โดยมีแนวคิดที่จะใช้ทรัพยากรธรรมชาติให้น้อยที่สุด ส่งผลกระทบต่อธรรมชาติให้น้อยที่สุดและได้มาซึ่งผลผลิตที่คุ้มค่ามากที่สุด ทำพอดีกับตัวเองไม่สร้างความเดือดร้อนให้ตัวเอง ครอบครัว สังคม ประเทศ และไม่เบียดเบียนผู้อื่น จัดทำบัญชีรายรับ – รายจ่ายอยู่เสมอ มีการเตรียมความพร้อมสำหรับการเปลี่ยนแปลงเรียนรู้การทำเกษตรใหม่ ๆ อยู่เสมอและยอมรับผลลัพธ์ ที่จะเกิดขึ้น โดยการทดลองการใช้ทางเครื่องปลูกอ้อย ลองผิดลองถูกเป็นระยะเวลาเวลานาน ในช่วงแรกประดิษฐ์ทางปลูกอ้อย 1 ร่อง 2 แถว จนมาเป็นทางปลูกอ้อย 1 ร่อง 4 แถว เนื่องจากปัญหาเกษตรกรผู้ปลูกอ้อย มีต้นทุนในการผลิตสูง ผลผลิตไม่สามารถคาดเดาได้ และสภาพอากาศที่ไม่สามารถควบคุมได้ ส่งผลให้เกษตรกรขาดทุนมากกว่าผลกำไร จึงได้คิดหาแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าวว่าจะทำอย่างไรให้ขาดทุนน้อยที่สุด และให้เกิดความพอเพียงต่อการดำรงชีวิตของตนเองและเกษตรกรผู้ปลูกอ้อย โดยพิจารณาจากปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคำนึงผลที่คาดว่าจะได้รับจากการใช้นวัตกรรม และเกษตรกรจะสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม

ปราชญ์เกษตร ของแผ่นดิน

นายเสถียร ทำการเกษตรโดยอาศัยความรู้ที่สั่งสมมาจากประสบการณ์ชีวิต ศึกษาจากผู้รู้/นักวิชาการและการไปศึกษาดูงานที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพเกษตรกรรมในแขนงต่าง ๆ ทำให้สามารถคิดค้น พัฒนาทางปลูกอ้อยและแนวคิดการปลูกอ้อยจนประสบความสำเร็จเป็นที่ประจักษ์และยอมรับ ทำให้เกษตรกรชาวไร่อ้อยทั้งในและต่างประเทศ นำทางปลูกอ้อย และแนวคิดการปลูกอ้อยไปประยุกต์ใช้ในพื้นที่ของตนเอง อีกทั้งยังเป็นผู้ปฏิบัติตามหลักคุณธรรมในการดำรงชีวิต ถือปฏิบัติมาตลอดโดยมิได้ขาด และพัฒนาตนเอง ทำให้มีสติในการดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพโดยไม่ประมาท

ผลงานสร้างคุณประโยชน์

นายเสถียร ได้สร้างสรรค์ผลงานอันเป็นประโยชน์ซึ่งได้รับการยอมรับได้แก่ องค์ความรู้การเพิ่มผลผลิตอ้อยให้ได้ 30 ตัน/ไร่ ซึ่งได้จากการทดลองปฏิบัติ โดยทำการปลูกแบบ 1 ร่อง 2 แถว และ 1 ร่อง 4 แถว และพบว่า

การปลูกแบบ 1 ร่อง 4 แถว จะทำให้ได้ผลผลิตที่ดีและคุ้มค่าที่สุด โดยคิดค้นความรู้ในการบริหารจัดการแปลงควบคู่ทั้ง 4 ส่วน คือ 1) ดิน 2) น้ำ 3) เขตกรรม ได้แก่ การปรับปรุงดิน น้ำ อากาศ แสงแดด สภาพแวดล้อม ให้มีความเหมาะสมต่อการเจริญเติบโตของพืช การบำรุงให้พืชมีความสมบูรณ์อยู่เสมอ จะทำให้พืชมีความแข็งแรงทนทานต่อการเข้าทำลายของโรคและแมลงศัตรูพืช และ 4) พันธุ์อ้อย ซึ่งจากการทดสอบสายพันธุ์อ้อยจากสายพันธุ์ 10 สายพันธุ์ พบว่าสายพันธุ์ที่มีความเหมาะสมที่สุด สำหรับการปลูกแบบ 1 ร่อง 4 แถว คือ สายพันธุ์ K92-213 มีการปรับวิธีปลูกช่วงเดือนปลูกโดยใช้องค์ความรู้บนแห่งกลางขึ้น ไม่ต้องกำจัดวัชพืชมั้ให้ลดต้นทุนการเพาะปลูก การประดิษฐ์ทางปลูกอ้อย All In One (6 in 1) สำหรับการปลูกแบบ 1 ร่อง 4 แถว โดยไม่นำไปจดลิขสิทธิ์เพื่อให้เกษตรกรสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้โดยง่าย ซึ่งทางปลูกอ้อย All In One (6 in 1) ประกอบด้วย

ปรากฏการณ์เกษตร ของแผ่นดิน

2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1) ถังเก็บน้ำ ที่ทำแทนหลังคาเพื่อหยอดน้ำขณะปลูกอ้อย เกษตรกรสามารถสั่งทำได้เองตามโรงกลึงเหล็กทั่วไป ส่วนที่ 2) ทางปลูกอ้อย ที่มีกระบวนการทำงานพร้อมกัน 6 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1. เปิดร่องอ้อย 2. ลำเลียงท่อนพันธุ์อ้อยลงร่องที่เปิดไว้ 3. ใส่ปุ๋ย 4. ใส่ น้ำ 5. กลบหน้าดิน ปิดร่องอ้อย และ 6. ลูกกลิ้ง กลิ้งทับหน้าดิน โดยทางปลูกอ้อยนี้ได้รับการ พิสูจน์แล้วว่าสามารถประกันผลผลิตอ้อยได้ไม่น้อยกว่า 30 ตัน/ไร่ ในทุก สภาพพื้นที่และภูมิอากาศของประเทศไทย และช่วยลดต้นทุนการผลิต ลดระยะเวลาในกระบวนการเพาะปลูก ลดแรงงานคน นอกจากนี้ยังเป็น ผู้คิดค้นความรู้การปลูกอ้อยข้ามแล้งด้วยระบบน้ำหยอด รวมถึงร่วม ประสานงานกับหน่วยงานราชการทั้งในและนอกพื้นที่เพื่อสร้างแหล่งน้ำ ในพื้นที่ที่เข้าถึงยากโดยใช้อาคารทดน้ำแล้วปล่อยน้ำลงสู่ที่ต่ำด้านล่างเข้าพื้นที่ ทำการเกษตรของเกษตรกร อีกทั้งยังช่วยเหลือชุมชน ด้วยการบริจาคเงิน ให้แก่วัด โรงเรียน และโรงพยาบาล อีกด้วย

การขยายผลงาน

นายเสถียร ได้ทำการถ่ายทอดผลงานที่คิดค้น สร้างสรรค์ให้กับ เกษตรกร นักเรียน นักศึกษา โดยเปิดไร่เป็นสถานที่ศึกษาดูงาน และมีเกษตรกร ชาวกัมพูชาสั่งซื้อทางปลูกอ้อยไปใช้ในประเทศ อีกทั้งยังใช้พื้นที่เป็นแปลง ทดลองพันธุ์อ้อยของศูนย์เกษตรอ้อยภาคกลาง ภาคเหนือและศูนย์วิจัยอ้อย จังหวัดสุพรรณบุรี มีการรวมกลุ่มเกษตรกรชาวไร่อ้อยในพื้นที่เป็นอ้อย แปลงใหญ่ ในปี 2549 - 2550 เปิดสอนหลักสูตรการปลูกอ้อยให้กับผู้สนใจ ทั่วไป โดยมีผู้จบหลักสูตรมากกว่า 1,000 คน และมีการนำความรู้ด้านการ ปลูกอ้อยของนายเสถียรไปปรับเป็นวิชาเรียนในสถาบันการศึกษาให้กับ นักเรียนอาชีวศึกษา รวมถึงเป็นวิทยากรให้กับมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช และร่วมเป็นคณะกรรมการ/คณะกรรมการในระดับอำเภอและระดับจังหวัด

การสร้างกลุ่ม/เครื่อง่าย

การรวมกลุ่มเกษตรกรชาวไร่อ้อยในพื้นที่ ได้ทำการรวมกลุ่มผลิตอ้อยแปลงใหญ่ เพื่อลดต้นทุนการผลิตและเพิ่มอำนาจต่อรองให้แก่เกษตรกร การสร้างแหล่งเรียนรู้ทางการเกษตรนวัตกรรมใหม่โดยใช้แปลงเกษตรของตนเองเป็นแปลงเกษตรสาธิตและมีการแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิด ข้อมูล ข่าวสาร ประสบการณ์ อีกทั้งยังเป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง สนับสนุนการถ่ายทอด และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การเรียนรู้ระหว่างคนในชุมชน และระหว่างองค์กรชุมชน โดยเน้นการใช้ประโยชน์จากภูมิปัญญาท้องถิ่น ส่งเสริมการดำเนินงาน จัดการศึกษาดูงาน แนะนำวิธีการเพาะปลูก การดูแลรักษาตลอดจนคัดเลือกพันธุ์ และส่งเสริมให้องค์กรทางสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ของชุมชน

ปราจีนเกษตร ขอนแก่น

องค์ความรู้ที่โดดเด่น

การเพิ่มผลผลิตอ้อยให้ได้ 30 ตันต่อไร่

มีกระบวนการ ดังนี้

1) การใช้พันธุ์อ้อย

การใช้พันธุ์อ้อยที่เหมาะสมจากการเก็บพันธุ์ไว้ใช้เองและมีหน่วยงานด้านการปรับปรุงพันธุ์อ้อยเข้ามาทำแปลงทดสอบพันธุ์ทำให้มีความหลากหลายของสายพันธุ์ เมื่อได้อ้อยพันธุ์ที่มีคุณภาพดีเหมาะสมจึงขยายพันธุ์ปลูกในไร่และจำหน่ายให้แก่เกษตรกรที่สนใจการปลูกอ้อยก่อนตัดเข้าโรงงาน ทำให้มีพันธุ์อ้อยจำนวนมากให้เลือก จึงได้พันธุ์ที่ดีและมีความงอกสูงเนื่องจากตายังสดและเต่งพร้อมที่จะงอก

การทดสอบสายพันธุ์ได้รับความร่วมมือจากศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมอ้อยและน้ำตาลเขต 1 (ภาคกลาง) โดยคุณสุรชัย วงศ์ภักดิ์ และสายพันธุ์อ้อยของศูนย์วิจัยพืชไร่สุพรรณบุรี โดยคุณประชา ถ้ำทอง

สายพันธุ์อ้อย	95-2-156	K92-213	LK95-214	RT92-2	K84-200
	K93-219	LK92-9	K95-177	LK93-11	มก60-1

จากการทดสอบสายพันธุ์อ้อยพบว่าสายพันธุ์ที่มีความเหมาะสมที่สุด คือ สายพันธุ์ K92-213 จากสายพันธุ์ 10 สายพันธุ์ วิธีการปลูกอ้อยแบบ 1 ร่อง ใช้อ้อย 4 แถว เป็นวิธีการที่ต้นทุนต่ำที่สุด และทำให้ได้ผลผลิตได้ดีที่สุด มากที่สุด

2) การจัดการปัจจัยการผลิต

ปรับปรุงดินโดยการเพิ่มปุ๋ยอินทรีย์และเติมปุ๋ยเคมี มีแปลงจัดการพันธุ์ไว้ใช้เอง คิดค้นเครื่องมือเครื่องจักรตอบสนองในการผลิตอ้อยได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การปลูกอ้อย 1 ร่อง 4 แถว รถให้น้ำ รถใส่ปุ๋ย รถคราดสปริงกำจัดวัชพืช 1 วัน กำจัดได้ 30-40 ไร่ ซึ่งเป็นการประหยัดแรงงานในการกำจัดลูกหญ้าเป็นการลดต้นทุนการผลิต

3) การผลิต/การปลูก/การเลี้ยง

การปลูกอ้อยแบบแล้งน้ำหยอดสามารถลดปัญหาเกี่ยวกับวัชพืชซึ่งได้เนื่องจากช่วงเวลาที่ปลูกหน้าดินแห้ง แต่ได้ดินบริเวณท่อนพันธุ์มีความชื้นจากน้ำที่หยอดและจากการเตรียมดินให้ละเอียดสามารถช่วยรักษาความชื้นในดินได้ด้วย หน่ออ้อยที่งอกขึ้นมา มีความสมบูรณ์และใหญ่เนื่องจากไม่โดนดินรัดเหมือนการให้น้ำตามร่องหลังปลูก การปลูกอ้อยถี่จะทำให้อ้อยแตกกอ น้อยเมื่ออ้อยอายุมากขึ้น ทำให้อ้อยที่ได้มีความหวานใกล้เคียงกัน

3.1 การปลูกอ้อยแบบแล้งน้ำหยอด จะเตรียมดินเดือนธันวาคม ถึงเดือนมกราคม ตัดพันธุ์อ้อยจากแหล่งที่ปลูกเอง โดยเลือกต้นพันธุ์ที่อายุ 10-12 เดือน มีการจดบันทึกการปลูกในแต่ละแปลงเพื่อการดูแลรักษาพันธุ์อ้อย โดยพันธุ์อ้อยที่ตัดช่วงเดือนธันวาคม ถึงเดือนมกราคม (อายุอ้อย 10 เดือน) จะดีกว่าเพราะไม่โดนแสงแดดเผาบริเวณตาและยังมีความชื้นอยู่ในพันธุ์สูง (สังเกตตา) และยังมีความชื้นอยู่ในท่อนพันธุ์อ้อยสูง (สังเกตที่ตาจะงอก)

3.2 การเตรียมดินต้องละเอียดโดยใช้พาน 8 โถพรวนก่อนทำการปลูกอีกครั้ง ขั้นตอนการเตรียมดินเหมือนการเตรียมดินทั่วไป คือ ไถตะ ไถแปร และถ้าดินยังไม่ละเอียด ใช้พาน 8 โถพรวนอีกครั้ง ถ้าเป็นแปลงที่ปลูกอ้อยอยู่เดิมแล้วไปอ้อยเก่า จะใช้พานพรวนไถ 2 ครั้ง สลับกัน

ปราชญ์เกษตร ของแผ่นดิน

3.3 การปลูกใช้ปลูกแบบ 1 ร่อง 4 แถว โดยใช้รถปลูกที่ได้คิดค้นขึ้นมาให้มีการทำงานแบบ 1 ครั้ง 6 ขั้นตอน ได้แก่ เปิดร่อง พันธุ์อ้อยลงน้ำลง ปุ๋ยลง กลบร่อง และลูกกลิ้งทับเก็บความชื้น การดูแลรักษา ถ้ามีฝนตกให้ใช้ทางสปริงเตะคลาดดินเพื่อกำจัดวัชพืชและทำให้ดินร่วนเก็บความชื้นหน้าดินไม่แข็งด้าน ทำให้อ้อยขึ้นได้ดี หลังจากการปลูกช่วงระยะ 3 เดือนสามารถเติมน้ำหยอดให้เป็นการเสริมครั้งที่ 2 ได้

4) การผลิตด้านคุณภาพตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสม (อ้อยโรงงาน)

4.1 การเตรียมพันธุ์อ้อย ใช้พันธุ์อ้อยที่สะอาดมีความสมบูรณ์ ไม่มีเชื้อโรค ทำให้ผลผลิตที่จะได้รับคุณภาพน้ำหนักรากที่ดี และเลือกใช้สายพันธุ์ให้เหมาะสมกับสภาพดิน ฟ้า อากาศ

4.2 การปลูกอ้อยและการใส่ปุ๋ย เลือกการปลูกที่ประหยัดพันธุ์อ้อย และแรงงาน แต่ให้ผลตอบแทนที่คุ้มค่าและมีประสิทธิภาพสูงสุด ต้นทุนต่ำที่สุด หรือนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ และการใส่ปุ๋ยต้องคำนึงว่าอ้อยต้องการสารอาหาร และแร่ธาตุใด

4.3 การควบคุมวัชพืช จะต้องกำจัดวัชพืชให้ถูกต้องกับลักษณะของวัชพืช สามารถเลือกทำได้ดังนี้ วิธีทางเขตกรรม การคลุมดิน การปลูกพืชแซม การปลูกพืชหมุนเวียน และการใช้สารเคมี จะต้องเลือกวิธีที่เหมาะสม ไม่ก่อให้เกิดผลเสียต่อคนและสิ่งแวดล้อม

4.4 มีกำรดูแลรักษำอ้อยต๑ที่ดี หลังจำกกำรเก็บเกี่ยว ไม้ให้ต๑อ้อยตำย มีกำรให้น้ำให้ปุ๋ยในช๑งวิฤต จะช่วยเพิ่มจำนวนลำเก็บเกี่ยว ทำให้อผลิตต๑อ้อยเพิ่มขึ้น ส่งผลให้มียำยได้เพิ่มขึ้น

5) กำรบริหำรจัดกำรผลิตที่ดี

5.1 กำรเก็บรวบรวมข้อมูลสำคัญ เพื่อจัดบ้นทึกทำสถิติในกำรปฏิบัติงำนตำนขั๑นต๑นต่ง ๆ เช่น เก็บข้อมูลปริมาณน้ำฝนที่ต๑กในแต่ละช๑งเป็นระยะเวลำ 20 กว่ำปี เพื่อเป็นแนวทำงในกำรวางแผนกำรปฏิบัติงานในปีต๑อ ๆ ำไป และกำรตรวจสอบแก้ไขปัญหำเมื่อเจ๑กกับข้อผิดพลาดที่อำจเกิดขึ้นได้ในลักษณะเดิมหรือใกล้เคียง

5.2 กำรวางแผนกำรปฏิบัติงานและกำรผลิตไว้ล่วงหน้าเพื่อควมคุมปริมาณต้นทุนให้ต่ำที่สุด และได้ผลิตสูงที่สุด

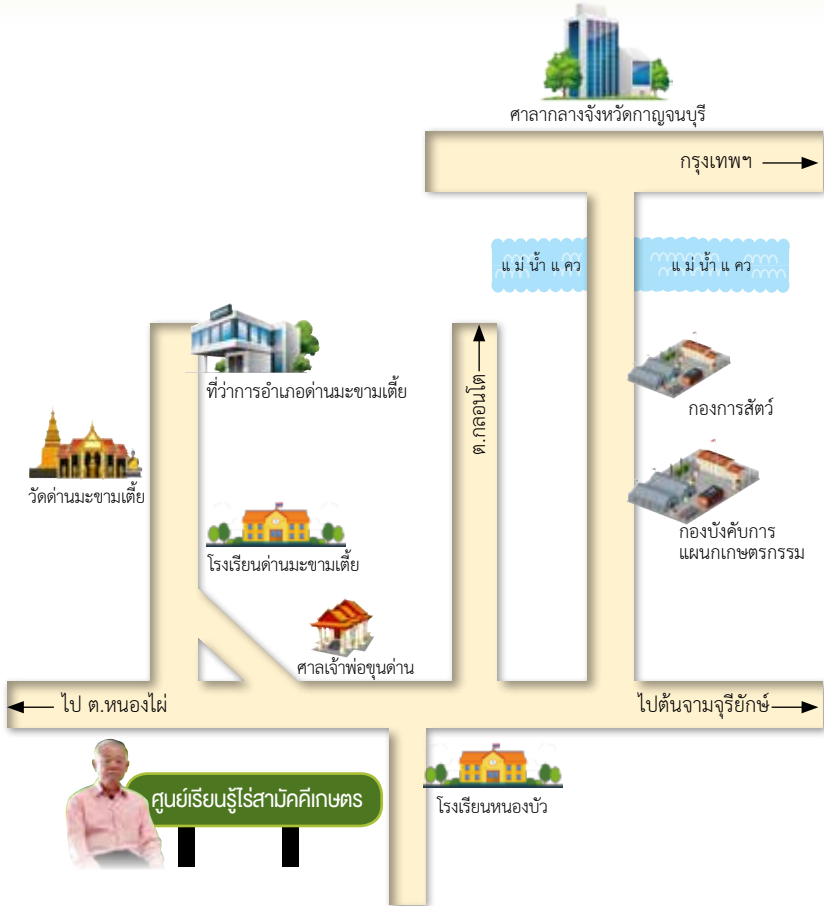
5.3 กำรติดต๑อประสำงนงำนด้ำนกำรตลาด โดยสอบถำมแนวโน้มนและควมด้๑งกำรของโรงงำนน้ำตาล เพื่อที่จะปรับกำรผลิตให้เข้ากับควมด้๑งกำรของตลาดได้

5.4 กำนหนดแผนสำร๑งเพื่อสำรหับเหตุกำรณ้กฉุฉน นอกเหนือจำกกำรปลูกอ้อยแล้วยังหำอำชีพเสริมอื่น ๆ เพื่อเป็นการสร้ำงช๑งทำงเสริมรำยได้อื่กทำงหนึ่งด้๑ย

แผนที่ศูนย์เรียนรู้ปราชญ์เกษตร

สถานที่ติดต่อ

ที่อยู่ 378 บ้านด่านมะขามเตี้ย หมู่ที่ 1 ตำบลด่านมะขามเตี้ย

อำเภอด่านมะขามเตี้ย จังหวัดกาญจนบุรี 71260

โทรศัพท์ 085-685-2399

ปราชญ์เกษตร
ของแผ่นดิน

นายกฤตกร แซ่เอี้ยบ

ปราชญ์เกษตรของแผ่นดิน

สาขาปราชญ์เกษตรผู้นำชุมชนและเครื่อง่าย

ปราชญ์เกษตรของแผ่นดิน

สาขาปราชญ์เกษตรผู้นำชุมชนและเครือข่าย

นายกฤตกร แซ่เอี้ยบ

อายุ 64 ปี

การศึกษา มัธยมศึกษาตอนปลาย

สถานภาพ มีบุตร-ธิดา รวม 4 คน บุตร 1 คน ธิดา 3 คน

ที่อยู่ บ้านเลขที่ 52/4 หมู่ที่ 1 ตำบลบางกระเจ้า
อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร 74000

โทรศัพท์ 081-434-5496

อาชีพ ประมงชายฝั่ง และแปรรูปอาหารทะเล

รางวัลหรือประกาศเกียรติคุณที่ได้รับ

- ปราชญ์เกษตรของแผ่นดิน สาขาปราชญ์เกษตรผู้นำชุมชนและเครือข่าย ปี 2561
- โล่เกียรติคุณ อาสาเฝ้าระวังการทำประมงผิดกฎหมาย “คนเฝ้าทะเล” กรมประมง ปี 2558
- รางวัลคนดีแทนคุณแผ่นดิน จังหวัดสมุทรสาคร ปี 2556
- รางวัลคนไทยหัวใจสีเขียว (คนค้นคนอวอร์ด ครั้งที่ 3) ปี 2555
- โล่เกียรติคุณ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรทางทะเล และชายฝั่ง
- รางวัลคนดีศรีสาคร สาขาการประมงชายฝั่ง สภาวัฒนธรรมจังหวัดสมุทรสาคร ปี 2549

ปราชญ์เกษตร ของแผ่นดิน

ชีวิตที่พอเพียง

นายกฤตกร แซ่เอี้ยบ พื้นฐานครอบครัวประกอบอาชีพประมงพื้นบ้าน โดยหลังจากเกณฑ์ทหาร ได้กลับมาสมัครเป็นลูกเรือของเรือประมงขนาดใหญ่ และได้เต้าขึ้นเป็นนายท้ายเรือ ใต้ก๋งเรือ จนในที่สุดสามารถซื้อเรือประมง เป็นของตนเองได้ ต่อมาทำนาทำไร่ทำสวนควบคู่กันไป แต่ประสบภาวะ ขาดทุนเนื่องจากมีต้นทุนในการเช่าที่และปัญหาโรคระบาดในกุ้ง เพราะทำ ไปตามกระแสนิยม ไม่ได้ศึกษาหาความรู้อย่างจริงจัง จึงทำให้มีหนี้สิน จำนวนมาก จนในที่สุดจำเป็นต้องขายเรือประมงและกลับมาทำประมง แบบพื้นบ้าน เริ่มจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย และดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง โดยการนำมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับการดำเนิน ชีวิตประจำวัน มีความพอเพียง ไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น ดำเนินการ ผลิตและพัฒนาอย่างสมดุล ไม่เร่งรีบ ไม่ลงทุนจนเกินตัว ไม่ก่อหนี้สินและ

ไม่ทำตามกระแสของการเปลี่ยนแปลง จนสามารถพึ่งพาตนเองได้และสังเกตเห็นว่าทรัพยากรทางทะเลเริ่มลดลง โดยเฉพาะปูที่ลดลงอย่างเห็นได้ชัด ซึ่งมีสาเหตุจากสิ่งแวดล้อมถูกทำลายทำให้สัตว์น้ำไม่มีที่เพาะพันธุ์และวางไข่ จึงเริ่มรณรงค์ให้มีการดำเนินกิจกรรมร่วมกันระหว่างสมาชิกชุมชนและกลุ่มเครือข่ายทั้งด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรสัตว์น้ำ กระตุ้นจิตสำนึกและผลักดันให้ชุมชนเห็นความสำคัญของการรวมกลุ่ม นอกจากนี้นายกฤตกรยังเป็นแบบอย่างที่ดีต่อคนในชุมชน ด้านการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ซื่อสัตย์สุจริต ใฝ่หาความรู้และนำมาใช้ในการปฏิบัติงานให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและชุมชน

นายกฤตกร เป็นผู้ดำเนินชีวิตด้วยความพอดีที่ไม่น้อยเกินไป และไม่มากเกินไปโดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น ดำเนินการผลิต และพัฒนาอย่างสมดุล ไม่เร่งรีบ ไม่ลงทุนจนเกินตัว ไม่ก่อหนี้สิน และไม่ทำตามกระแส

ปรากฏการณ์เกษตร ของแผ่นดิน

ของการเปลี่ยนแปลง ยึดหลักความพอเพียง หากจะทำการตัดสินใจ
ดำเนินการใด ๆ ต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผลบนพื้นฐานศักยภาพที่มีอยู่ของตนเอง
เช่น ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่
อยู่เดิมของชุมชน มีการเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบ และการเปลี่ยนแปลง
ที่เกิดขึ้น โดยไม่ประมาท มีการออมทรัพย์และมีทุนทางสังคมที่เข้มแข็ง
รวมทั้งมีทางเลือกที่พร้อมรับการปรับตัวได้อย่างเหมาะสม

นายกฤตกร เป็นผู้มีความรอบรู้เกี่ยวกับด้านวิชาการ และมีความ
รอบคอบในการที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาประกอบการวางแผน
เพื่อการปฏิบัติอย่างระมัดระวัง ในการตัดสินใจ และดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ
และนำความรู้นั้นมาใช้ในการปฏิบัติงานจนเกิดประโยชน์แก่ตนเองและ
แก่ชุมชน เช่น สัมมนาเครือข่ายพิทักษ์สาธารณสุขสมบัติของแผ่นดิน
ตามโครงการเสริมสร้างเครือข่ายในการพิทักษ์สาธารณสุขสมบัติของแผ่นดิน

จากสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ และนำความรู้ทางด้านกฎหมายที่ได้รับมาใช้เป็นช่องทางในการแก้ไขปัญหาของคนในชุมชนอย่างทั่วถึง รวมถึงช่วยให้คนในชุมชนมีความตระหนักถึงปัญหาจากการทำลายสาธารณสมบัติของแผ่นดิน และเป็นผู้ดำรงชีวิตยึดในหลักคุณธรรม จริยธรรม ความซื่อสัตย์ อดทน มีความเพียร สำนักรับผิดชอบ และใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต

ผลงานสร้างคุณประโยชน์

นายกฤตกร ได้สร้างสรรค์ผลงานที่เป็นประโยชน์ โดยเริ่มจากการผลักดันให้เกิดการรวมกลุ่มผู้ผลิตกะปิในชุมชน เนื่องจากบ้านกระซ้าขาว เป็นแหล่งชุมชนผลิตกะปิของจังหวัดสมุทรสาคร จนเป็นกลุ่มเกษตรกรที่มีความเข้มแข็ง จึงก่อตั้งสหกรณ์ผู้ผลิตกะปิสมุทรสาคร จำกัด จำนวนสมาชิกกว่า 80 หลังคาเรือน โดยการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน คือ กุ้งเคย ซึ่งเป็นวัตถุดิบหลักในการทำกะปิ ประกอบกับใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการแปรรูปอาหาร มาสร้างเป็นรายได้ให้แก่สมาชิก สามารถสร้างความเข้มแข็งให้กับสมาชิก และมีอำนาจในการต่อรองด้านการซื้อขายสินค้าที่ผลิตได้ในกลุ่ม เป็นแหล่งจัดหาเงินทุนในการประกอบอาชีพของสมาชิก ทำให้พึ่งพาตนเองได้ ประกอบกับนายกฤตกรได้ทำการส่งเสริม สนับสนุนให้คนในชุมชนเห็นความสำคัญและตระหนักถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ โดยการรวมกลุ่มอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล การรวมกลุ่มดำเนินกิจกรรมเพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมภายในชุมชน เช่น การจัดตั้งธนาคารปู คอกหอย และบ้านปลา เพื่อเป็นแหล่งอนุบาลสัตว์น้ำวัยอ่อน เพิ่มปริมาณผลผลิตสัตว์น้ำ การรณรงค์และสร้างจิตสำนึกคนในชุมชนให้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สร้างสรรค์กิจกรรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การทำป่าเทียมและไม้ไผ่ชะลอกลิ้น

ปราชญ์เกษตร ของแผ่นดิน

เพื่อป้องกันการไหลของดินเลน การปลูกต้นโกงกาง ต้นแสมเพื่ออนุบาลสัตว์อ่อน ซึ่งผลงานที่นายกฤตกร ได้สร้างสรรค์สามารถนำไปแก้ไขปัญหาในหลากหลายพื้นที่ และเกิดประโยชน์ในด้านการอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติให้กับชุมชน กลุ่มและเครือข่าย ก่อให้เกิดชุมชนเข้มแข็งเป็นชุมชนที่สามารถพึ่งพาตนเองได้ สามารถสร้างรายได้จากการประกอบอาชีพประมง สร้างงานให้กับคนในชุมชน และเครือข่าย

การขยายผลงาน

นายกฤตกร ได้ศึกษาค้นคว้าและถ่ายทอดความรู้ให้แก่คนใกล้ชิด รวมถึงคนในชุมชน และมีการจัดตั้งกลุ่มเครือข่ายขยายความรู้โดยเริ่มจาก เครือข่ายกลุ่มประมงขนาดเล็กโดยมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ขยายผลงาน ผ่านการสร้างมีคคุเทศก์น้อย โดยมีการอบรมให้กับนักเรียนในชุมชนให้มี จิตสำนึกรักบ้านเกิด มีความรู้เกี่ยวกับชุมชนสามารถบอกเล่าให้กับ ผู้มาเยือนได้ อีกทั้งมีการเผยแพร่ในหนังสือพิมพ์ วารสาร นิตยสาร วิทยุ และโทรทัศน์ รวมถึงเป็นที่ศึกษาดูงานของนักเรียน นักศึกษาและผู้ที่สนใจ ทั้งในและต่างประเทศ

ปราชญ์เกษตร ของแผ่นดิน

การสร้างกลุ่ม/เครือข่าย

ด้านการเป็นผู้นำชุมชนและเครือข่าย มีการจัดตั้งกลุ่มเกษตรกร ทำประมงพื้นบ้านบางกระเจ้า และสหกรณ์ผู้ผลิตกะปิสมุทรสาคร จำกัด (กลุ่มนิติบุคคลตามกฎหมาย) จำนวนสมาชิกกว่า 80 หลังคาเรือน โดยผลักดันให้คนในชุมชนให้ความสำคัญกับการรวมกลุ่มเป็นกลุ่มเกษตรกรและเป็นสหกรณ์ รวมถึงสร้างการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมของสหกรณ์ และส่งเสริมให้คนในชุมชนให้ความสำคัญกับการผลิตสินค้าและผลิตภัณฑ์ให้ได้มาตรฐานปลอดภัยต่อผู้บริโภค นอกจากนี้ยังมีการรวมกลุ่มต่าง ๆ ภายในชุมชน เช่น กลุ่มธนาคารปูม้า กลุ่มประมงพื้นบ้าน กลุ่มอนุรักษ์หอยพิม กลุ่มเลี้ยงหอยแมลงภู่ กลุ่มแปรรูปอาหารทะเล กลุ่มอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เป็นต้น สำหรับในระดับเครือข่ายเป็นผู้ประสานงานในเครือข่ายประมงอ่าวไทยตอนบน หรือเครือข่ายรักษ์อ่าวไทยตอนบน (อ่าวตัวกอ) มีจำนวนสมาชิกทั้งหมดกว่า 700 คน ครอบคลุมพื้นที่ 8 จังหวัด และเป็นผู้ประสานเครือข่ายภาคีเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง

ประกอบด้วย 4 เครือข่าย ได้แก่ เครือข่ายอ่าวไทยตะวันออก เครือข่าย
ประมงอ่าวไทยตอนบน เครือข่ายประมงอ่าวไทยตอนล่าง และเครือข่าย
ประมงฝั่งอันดามัน มีจำนวนสมาชิกทั้งหมดกว่า 2,000 คน ครอบคลุมพื้นที่
24 จังหวัด นอกจากนี้ยังได้รับเชิญให้ร่วมเป็นคณะกรรมการประมงแห่งชาติ
คณะกรรมการชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย ประธานอนุกรรมการ
ชุมนุมสหกรณ์ประมงแห่งประเทศไทย รวมถึงได้รับเชิญเป็นวิทยากร
เพื่อถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ให้กับส่วนราชการ ภาคเอกชน
และสถาบันการศึกษาด้วย

องค์ความรู้ที่โดดเด่น

1. ธนาคารปู มี 2 ประเภท ดังนี้

แพลอยน้ำ

วัสดุ/อุปกรณ์

1. ถังน้ำ 200 ลิตร
2. ไม้กระดาน สำหรับทำพื้น
3. ไม้ไผ่
4. ตะกร้าพลาสติก
5. เหล็ก
6. เชือก

ขั้นตอนการทำ

1. นำไม้ไผ่มาประกอบกันให้เป็นโครงสร้างแบบโปิ๊ะ สามารถรับน้ำหนักคนจำนวนมากได้
2. ใช้ไม้กระดานปูพื้น เพื่อให้คนสามารถยืนและทำกิจกรรมบนแพลอยน้ำได้ โดยเว้นช่องว่างสำหรับใส่คอนโดปู
3. นำถังน้ำมาประกอบและยึดติดกับโครงสร้างของแพเป็นท่อนลอย เพื่อให้แพสามารถลอยน้ำได้
4. นำแพที่ประกอบเสร็จเรียบร้อยแล้วไปลอยน้ำ และใช้เชือกผูกแพเพื่อกันไม่ให้แพเคลื่อนที่ออกจากฝั่ง
5. จัดทำคอนโด โดยใช้ตะกร้าพลาสติกแยกตะกร้าละ 1 ตัว เป็นการแยกอาณาเขตการอยู่อาศัยของแม่ปูแต่ละตัว เพื่อป้องกันการกัดกินและนำตะกร้ามาซ้อนกันหลาย ๆ ชั้น ผูกเป็นกระชัง คล้ายคอนโดมิเนียมก่อนจะปล่อยลงน้ำ
6. ใส่แม่ปูในคอนโดชั้นละ 1 ตัว นำคอนโดไปใส่ในช่องว่างของแพ และผูกคอนโดติดไว้กับแพ

7. แม่ปูจะอยู่ในคอนโด 7-10 วัน รอให้แม่ปูสลัดไข่ออกลงสู่ทะเล เมื่อถึงเวลาแม่ปู จะเอาขาเขี่ยไข่ออก ไข่ที่ถูกเขี่ยออกจากตัวแม่ก็จะฟักเป็นตัวอ่อนและกินอาหารตามธรรมชาติหลังจากที่ถูกปล่อยลงสู่ชายฝั่งทะเลจนเติบโตเป็นปูขนาดใหญ่

ข้อดี คือ ลูกปูจะได้ผลผลิตดี ไม่ถูกสัตว์ทะเลกิน เนื่องจากแหล่งน้ำตามธรรมชาติมีความชุ่มเป็นที่หลบพักจากสัตว์ทะเลอื่น ๆ ได้

ข้อเสีย คือ แม่ปูเมื่อสลัดไข่แล้วจะตาย เพราะน้ำมีความชุ่ม ทำให้อัตราการรอดของแม่ปูน้อยลง

ข้อจำกัด ไม่มี แต่อาจมีปัญหาเรื่องอุปกรณ์ที่ต้องเลือกใช้วัสดุที่คงทน ซึ่งขึ้นอยู่กับทุน ถ้าทุนน้อย มีผู้สนับสนุนน้อย สามารถใช้เหล็กกรรมตาหรือไม้แทนสแตนเลส

ธนาคารปูบนพื้นดิน

วัสดุ/อุปกรณ์

1. ถังน้ำ
2. สายยาง
3. ท่อพีวีซี
4. วาล์วเปิด-ปิด

ปรากฏการณ์เกษตร ของแผ่นดิน

ขั้นตอนการทำ

1. นำถังน้ำเจาะรูเพื่อต่อสายยางให้น้ำสามารถไหลผ่านได้
2. ต่อสายยางกับท่อพีวีซีเพื่อระบายน้ำ และไข่ของแม่ปูไหลลง

สู่ทะเล

3. ต่อดาวสำหรับรับการเปิดปิดน้ำ
4. นำน้ำทะเลที่ผ่านการกรองจนใสใส่ลงในถัง และใส่แม่ปูลงไป
ในถัง เมื่อแม่ปูสลัดไข่ก็สามารถเปิดดาวน้ำให้ไข่ไหลผ่านสายยาง ท่อน้ำ
ลงสู่แหล่งน้ำธรรมชาติต่อไป

ข้อดี

1. เยาวชน ประชาชน ผู้สนใจสามารถเห็นกระบวนการ วงจร
ชีวิตของปูได้ชัดเจนทุกขั้นตอน
2. อัตราการรอดของแม่ปูมีเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากมีการกรองน้ำ
ทะเลให้มีความใสก่อนจึงจะนำมาใส่ถังพัก

2. บ้านปลา หรือปะการังเทียมมีชีวิต

ประโยชน์

1. เป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์น้ำ พ่อพันธุ์ แม่พันธุ์
2. เป็นที่เพาะพันธุ์ของสัตว์น้ำ สร้างอาชีพ สร้างรายได้
3. เป็นที่หยุดการกัดเซาะชายฝั่งของคลื่นลม
4. สามารถเปลี่ยนลักษณะนิสัยของชาวประมง โดยเปลี่ยนจากการล่าเป็นการเลี้ยง

5. เป็นที่สะสมของตะกอนดิน เป็นอาหารให้สัตว์น้ำวัยอ่อน
วัสดุ/อุปกรณ์ ได้แก่ ไม้ไผ่

ขั้นตอนการทำ

1. นำไม้ไผ่มาปักเป็นกลุ่มลงในทะเล ทำเป็นบ้าน
2. นำไม้ไผ่มาปกรอบ ๆ ล้อมรั้ว เพื่อป้องกันเครื่องมือทำการประมงไม่ให้เข้ามาบริเวณบ้านปลาได้

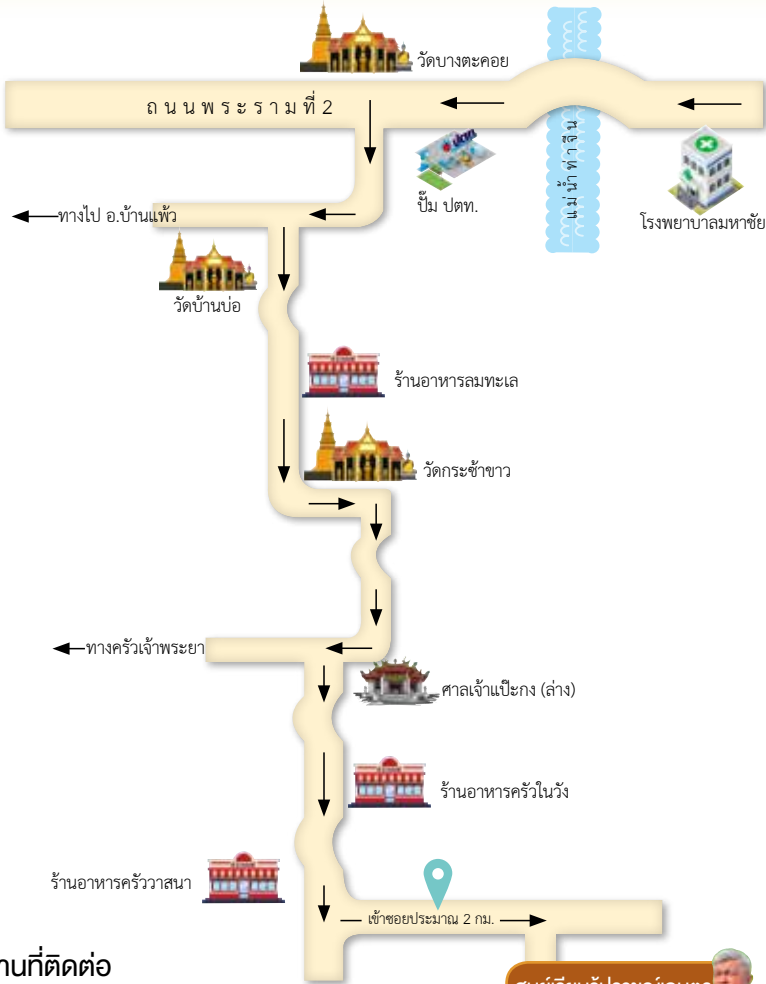
3. น้ำทะเลจะไหลตามวงรอบ กระแสน้ำวนจะพัดเอาตะกอนสะสมอยู่ในบ้านปลา ปลา ก็จะเข้าไปอยู่อาศัยในบ้านที่เราทำไว้ เนื่องจากมีอาหาร และเป็นสถานที่หลบพักของปลาได้เป็นอย่างดี จนกระทั่งขยายพันธุ์ออกลูกออกหลาน

ปราจีนกษตร ขอนแก่นดิน

แผนที่ศูนย์เรียนรู้ปราจีนกษตร

สถานที่ติดต่อ

ที่อยู่ 2/4 หมู่ที่ 1 ตำบลบางกระเจ้า

อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร 74000

โทรศัพท์ 081-434-5496

จัดทำโดย สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
กองนโยบายเทคโนโลยีเพื่อการเกษตรและเกษตรกรรมยั่งยืน (กนท.)
โทรศัพท์ - โทรสาร 0-2281-3858